Chcú, aby všetky deti mali prístup ku kvalitnému vzdelaniu. Často preto suplujú úlohu ich rodičov

Niektorých doučujú, iných učia úplné základy. Rozprávať, počúvať, sústrediť sa, ale aj zvyknúť si na denný režim a nevyhnutné pravidlá. Reč je o špeciálnych a sociálnych pedagógoch, ako aj asistentoch učiteľa, ktorí pomáhajú vylúčeným deťom začleniť sa do kolektívu. O ich prínose, obzvlášť v čase pandémie, sme sa rozprávali s líderkou inkluzívneho tímu v Brezne Radkou Kohútikovou.

FOTO: ARCHÍV ŠKOLY

FOTO: ARCHÍV ŠKOLY

FOTO: ARCHÍV ŠKOLY

V tomto školskom roku sa Základná škola s materskou školou Karola Rapoša v Brezne zapojila do druhej časti projektu Pomáhajúce profesie v edukácii detí a žiakov, ktoré vyhlásilo ministerstvo školstva. Čo je jeho cieľom?

- Cieľom projektu je pomôcť slabším žiakom vo vzdelávaní a zabezpečiť vzdelávanie všetkým, bez ohľadu na ich národnosť, jazykový pôvod, rasu, pohlavie, úroveň výkonu, zdravotný stav či postihnutie. Na tomto princípe je postavená inklúzia.

Vďaka tomuto projektu sa váš doterajší inkluzívny tím rozrástol o ďalších 11 špecialistov. Čo je ich úlohou?

- Do základnej školy sme prijali piatich asistentov a dvoch sociálnych pedagógov. Potrebovali by sme aj školského psychológa, ktorého sa nám ale nepodarilo zohnať. Do projektu je zapojená aj naša materská škola, do ktorej sme prijali dvoch asistentov, špeciálneho pedagóga a sociálneho pedagóga. Všetci títo zamestnanci uľahčujú deťom vzdelávanie napriek ich rozdielom a problémom. Napríklad pomáhajú deťom, ktoré nevedia rozprávať, majú problém naučiť sa čítať, písať, počítať, nestíhajú pracovať s ostatnými spolužiakmi, nedokážu sa sústrediť, zle počujú, horšie vidia, neobsedia a neustále sa krútia na stoličke a podobne.

Koľko detí v rámci vašej školy potrebuje takúto pomoc?

- V škole vzdelávame 39 žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami a 50 žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia, ktorí potrebujú pomoc inkluzívneho tímu. Okrem nich sa asistenti venujú aj ostatným žiakom, ktorí majú problém s učením, sú pomalší, nevedia sa naučiť pravopis, alebo neustále vyrušujú kvôli poruchám pozornosti.

Zaznamenali ste nárast počtu takýchto žiakov v porovnaní s minulosťou? Vaša škola v oblasti inklúzie nie je nováčik, venujete sa jej už takmer 17 rokov, takže máte dostatok skúseností aj dát...

- Áno, každý rok nám pribúdajú žiaci s ťažkosťami v učení a správaní alebo aj so špecifickými potrebami – talentovaní na určité oblasti so zaostávaním v iných. Vďaka dlhoročným skúsenostiam našich učiteľov a výbornej spolupráci s inkluzívnym tímom vieme, ako máme s nimi pracovať, aby sme im pomohli a učenie uľahčili.

Čomu pripisujete túto skutočnosť?

- Tieto poruchy nie sú nové, len sa im v minulosti nevenovalo toľko pozornosti, ako je to teraz. Kedysi slabší žiaci sedeli vzadu, nezapájali sa na vyučovaní a prepadli, alebo prechádzali z ročníka do ročníka so štvorkami a naopak žiaci, ktorí vynikali v jednom predmete a zaostávali v inom, sa považovali za lajdákov. Dnešná doba je viac zameraná na dieťa ako jedinečnú osobnosť, nie na výkon.

Aký je teda postup dnes?

- Ak pani učiteľka zistí, že niektorý žiak je pomalší ako ostatní, alebo má výrazné nedostatky v učení, začne pátrať po ich príčinách, prečo je to tak. Ak je to zlou dochádzkou, vymeškaním žiaka z dôvodu choroby alebo tým, že sa mu nevenujú rodičia a nemá sa doma s kým učiť, obráti sa na rodičov. Ak nie je možné, aby mu pomáhali doma rodičia, lebo napríklad nemajú čas kvôli práci, ostatným deťom alebo iným povinnostiam, pomôžu mu v tom pani asistentky. Ak pani učiteľka zistí, že dieťa robí tzv. špecifické chyby, ktoré môžu znamenať poruchu učenia ako dyslexia alebo dysgrafia, pošle ho na vyšetrenie do pedagogicko-psychologickej poradne. Tam odborníci odhalia príčinu zlyhávania žiaka a škole dajú odporúčania, ako s ním treba pracovať. Pani učiteľka mu prispôsobí úlohy, pani asistentka mu pomôže počas vyučovania a špeciálna pedagogička s ním pracuje na náprave porúch učenia. Vďaka tímovej spolupráci nás všetkých sa žiaci v škole cítia úspešnejší a šťastnejší.

Ako prebieha také bežné vyučovanie s pomocou členov inkluzívneho tímu?

- Keby ste prišli do niektorej triedy v našej škole, mali by ste pocit, že sú tam dve učiteľky. Jedna vyučuje celú triedu a tá druhá chodí po triede a venuje sa jednotlivým žiakom podľa toho, čo aktuálne potrebujú. Vysvetliť úlohu ešte raz, prečítať zadanie, usmerniť pri riešení príkladu. Žiaci aj učitelia sú na nich zvyknutí a vedia, že sa na nich môžu kedykoľvek obrátiť, keď potrebujú pomoc. Okrem toho, že asistenti pracujú v triedach, učia sa so žiakmi aj individuálne – pokiaľ potrebujú dobehnúť zameškané učivo, alebo znovu vysvetliť či precvičiť preberanú látku. Pani učiteľka má teda dostatok času venovať sa ostatným žiakom, prípadne sa venovať žiakom nadaným a talentovaným. V škôlke zase pomáhajú deťom začleniť sa do kolektívu a zvyknúť si na režim a pravidlá. Pomáhajú deťom, ktoré nevedia rozprávať, nepoznajú farby, tvary, nevedia si umyť rúčky, alebo sa obliecť, najesť, bijú druhé deti, nevedia sa s nimi pekne hrať či požičať hračku. Dá sa povedať, že v materskej škole nám projekt pomohol najviac.

V čom?

- V tom, že deti dokážeme individuálne pripraviť na vstup do prvého ročníka. Špeciálny pedagóg v materskej škole zisťuje u detí nedostatky a na základe svojich zistení im vypracuje stimulačný program, na ktorom spolu s asistentkami a sociálnym pedagógom pracujú. Napríklad v triede pred-školákov sme zriadili skupinu „nespavcov" pre deti, ktoré po obede nespia a vyrušujú ostatné deti. Pracujú v „Kvietkovej triede" s asistentkami a sociálnymi pedagógmi. Máme pre nich pripravený rozvojový program, vďaka ktorému ich pripravujeme na vstup do školy. Pomáha to aj deťom, ktoré vekom ešte nepostúpili do školy, ale sú už na školu zrelé a čas namiesto spania využívame na ich rozvoj, čo veľmi vítajú aj rodičia týchto detí.

Spomínali ste sociálnych pedagógov. Akú úlohu zohrávajú oni?

- Sociálni pedagógovia v škole robia s triedami aktivity zamerané na prevenciu sociálno-patologických javov. Učia ich, ako sa správne starať o svoje zdravie, ako správne komunikovať, ako neubližovať druhým, ako sa správať na internete, učia ich rozlišovať, čo je bezpečné, a čo nie. Jednotlivo pracujú aj so žiakmi s ťažkosťami v správaní, s nezvládnuteľnými žiakmi, žiakmi, ktorí nevedia prehrávať a rýchlo sa rozplačú, so žiakmi, ktorí ťažko znášajú rozvod rodičov, smrť niekoho z rodiny, alebo majú problém so spolužiakmi.

Už viac ako rok tu máme pandémiu koronavírusu. Ako váš tím zabezpečuje všetky svoje aktivity v týchto sťažených podmienkach?

- V čase pandémie sa asistenti naplno venujú žiakom na prvom stupni, ktorí sa vzdelávajú prezenčne v školách. Žiakom druhého stupňa, ktorí nemajú možnosť pripájať sa na online vzdelávanie, pripravujú v spolupráci s učiteľmi zadania a pracovné listy, ktoré si žiaci jedenkrát do týždňa vyzdvihnú pri vstupe do školy. So žiakmi s ťažkosťami v učení komunikujú cez telefón alebo cez internet a sú im nápomocní aj na diaľku. V prípade, že žiaci nepracujú vôbec, sociálni pedagógovia idú za nimi domov, aby im odniesli úlohy a vysvetlia im postup, ako majú úlohy odovzdávať.

Projekt potrvá do konca roka 2022. Čo od neho očakávate?

- Od projektu si sľubujeme zmenšenie rozdielov medzi žiakmi, väčšie sebavedomie, pocit istoty a dosiahnutie úspechu pre slabších žiakov aj lepšie správanie medzi žiakmi navzájom.

Darí sa vám to z dlhodobého hľadiska?

- Postupne si naša škola buduje v meste meno inkluzívnej školy. Vyhľadávajú nás rodičia detí, ktorým sa nedarí napriek tomu, že sa im doma venujú. Ale vyhľadávajú nás aj rodičia detí, u ktorých pozorujú nadmerný jednostranný záujem o nejaký predmet, alebo vidia u nich talent v určitej oblasti a nevedia, ako dieťaťu v jeho rozvíjaní pomôcť. Sú to rodičia detí, ktoré sú v škole nešťastné, lebo sa nedokážu začleniť, nedokážu sa naučiť to, čo ich spolužiaci. Častokrát nás žiadajú o radu rodičia detí z iných škôl, kde nemajú odborníkov a nemôžu im pomôcť. V našej škole sme mali deväť rokov žiaka s poruchou autistického spektra, žiačku s Downovým syndrómom, žiakov s viacnásobným postihnutím. U žiadneho z nich sa nestalo, že by ich spolužiaci odmietali. Všetci ukončili 9. ročník a boli prijatí na stredné školy. Túto výnimočnosť našej školy si už všimli aj odborníci na inklúziu z mnohých pedagogických fakúlt, spolupracujú s nami a čerpajú z našich skúseností. Naším cieľom je, aby každé dieťa, u ktorého je vzdelávanie možné, bolo v škole prijaté a zažilo úspech a šťastie. A vďaka projektu Pomáhajúce profesie v edukácii detí a žiakov II sa nám napĺňanie našich cieľov darí uskutočňovať ešte lepšie.

EVA ŠIPOŠOVÁ

NÁRODNÝ PROJEKT p•p II